

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: ..... 5.

OSASTO: ..... 827.

ASIA: .....

Budapestissä olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Talas.

20/11-33.

Budapestissä 20 p. marrask. 1933.

No 2225.

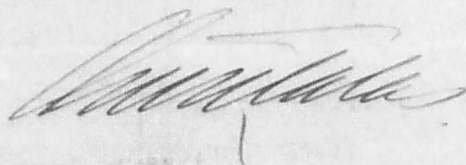
35 70 Sal	33
25/11-33	1
5 Clz.	

Herra Ministeri.

Saan täten kunnioittaen lähettää Budapestin lähetystön raportin No 1, jonka nimikkeenä on:

Unkari ja Balkanin kysymys.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni osoitus.

Herra Ulkoministeri A. Hackzell.

Helsinki.

Budapesti-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Budapesti:ssä 20 p:nä Marras kuuta 1933.

Asia: Unkari ja Balkanin

kyselys.

35 70 Sal 33

25/11-33

5 C27.

Ne tiheät vierailut, joita Unkarin, Turkin ja Balkanin maitten valtiomiehet ovat toistensa luona tehneet, ovat osoittaneet, että Balkanilla on jotain tekeillä. Olen sentähden päättänyt koettää ottaa siitä selvän. Teen seuraavassa selkoa tuloksista, joihin olen tullut, huomauttaen, että tietoni ovat vallan ensiluokkaisista lähteistä.

Turkin ja Venäjän välillä vallitsee, kuten tunnettu, sen johdosta, että Venäjä maailmansodan jälkeen aseilla auttoi Kemal pashaa hänen taistelussaan Ententen ja varsinkin Kreikkaa vastaan, erittäin lämmin ystävyys. Tämän vuoksi on Turkki valmis tekemään Venäjälle palveluksia Balkanilla. Toiselta puolen ovat, kuten tunnettua, Venäjän ja Ranskan suhteet lämmenneet samassa määrässä kuin Venäjän ja Saksan ovat kylmenneet. Pyrkimään eristämään Saksaa, on Ranskan diplomatia asettanut päämääräksensä aikaansaada kaksi ententen, toisen Balkanin maitten, Turkin ja Unkarin välillä, toisen taas pikku Ententen, Itävaltan ja Unkarin välillä. Edellisen ententen aikaansaamiseksi Ranska käytti Venäjän välityksellä hyväksensä Turkkia. Turkki on tähän palvelukseen valmis, osittain ystävyysuhteensa johdosta Venäjään, osittain, koska Turkille, joka itse katsoo nykyiset rajansa lopullisiksi, eikä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pyri niitä muuttamaan, on edullista että Balkanilla vallitsee täysi rauha.

Turkin ja Kreikan välisessä ystävyysopimuksessa on määräys, jonka mukaan he tunnustavat nykyiset keskinäiset rajansa lopullisiksi. Turkin ja Bulgarian välisessä ystävyysopimuksessa tällaista määrystä ei ole, mutta tosiasiallisesti ⁿⁱⁱⁿ kahdella valtiolla, joitten kesken tähän saakka mitä parhain ystävyysuhde on vallinnut, ei ole mitään yhteisiä rajoja, joista heidän kesken riitaa olisi olemassa. Turkki on Kreika suostumuksella esittänyt Bulgarialle, että Bulgaria yhtyi Turkin ja Kreikan väliseen sopimukseen, mikä siis merkitsisi että Bulgaria selittäisi lopullisesti tyytyvänsä nykyisiin rajoihinsa/ Kreikkaan nähden. Tähän Bulgaria ei kuitenkaan suostunut. Paitsi että Bulgaria ei muutenkaan pidä rajasensa Kreikkaa vastaan lopullisena, liittyy tähän vielä eräs rauhansopimuksen riitakysymys, jossa sopimuksessa luvataan Bulgarialle "taloudellinen satama" Aegeian meren rannalla /Minulla ei ole täällä sanotun rauhansopimuksen sananmuotoa, joten en voi täsmällistä sanontatapaa käyttää/. Bulgarialaiset vaativat tämän nojalla, että heille on myönnettävä, ei vaan oikeutta käyttää satamaa, vaan myöskin satamakaupunki alueineen. Kreikkalaiset taas selittävät, että rauhansopimus tarkoittaa vain oikeutta käyttää satamaa ja tarjoavat Bulgarialle oikeuden käyttää Salonikin satamaa samoilla edellytyksillä, joilla Jugoslavia saa sanottua satamaa käyttää. Kysymyksen ratkaisu on Bulgarialle erittäin tärkeä. Tosin Bulgarialla on Mustan meren rannalla Varnan satama, mutta jos Bosporin salmi suljetaan, niin Varnan sataman merkitys on hyvin vähäinen.

Bulgaria siis kieltäytyi hyväksymästä Turkin tarjousta, vaikkakin Turkin valtiomiehet itse kävivät Sofiassa neuvottelemassa, mutta suostui uudistamaan ystävyysopimuksensa Turkin kanssa, jonka voimassaoloaika päättyy ensi vuonna, jälleen viideksi vuodeksi. Turkin ulkoasiain ministeri väittämään kuitenkin, että Bulgarian ulkoasiainministeri oli-

si lävannut myöhemmin yhtyä Turkin ja Kreikan ystävyysopimukseen, kunhan hän ensin olisi ehtinyt valmistaa yleistä mielipidettä maassaan tähän. Kun Bulgarian ulkoasiainministeri kieltää tämän, johtuu tästä kiusallinen ristiriita melempien maitten ulkoministerien kesken.

Unkarin, Turkin ja Bulgarian välillä on tähän saakka vallinnut mitään läheisiä ystävyysuhde ja on luennollista että Unkari panee tälle ystävyydelle suuren arvon. Turkin ja Bulgarian välisen kiristymistä seurattiin sentähden Unkarissa levettämudella. Pelättiin myöskin, että jos välit yhä kiristyvät, tästä helposti saattaisi johtua, että Bulgaria heittäytyisi Jugoslavian ystävyYTEEN. Tämä viimeksimainittu maa erityisesti toiveisi, koska siten Balkanilla muodostuisi hyviä voimakas slaavilainen entente. Toiselta puolen Italia, joka pyrkii Jugoslaaviaa eristämään, tätä tahtoo estää ja käyttää luennollisesti Italian ja Unkarin välisiä hyviä suhteita hyväkseen tässä tarkeituksessa. Myöskin Unkarille olisi Bulgarian lähestyminen Jugoslaviaan hyvin vastenmielistä, koska Unkari silloin ei vaan kadettaisi ystävänsä Bulgariassa, vaan sen lisäksi Jugoslavia, jonka kanssa Unkarilla luennollisesti on huenot välit, vahvistuisi.

Toiselta puolen ei olisi myöskään Unkarin edun mukaista, että Bulgaria taipuisi yhtymään Turkin ja Kreikan väliseen ystävyysopimukseen, koska silloin jälleens yksi sedan luomista rajoista tulisi lopullisesti vahvistetuksi. Ja kuta useampi näistä rajoista lyödmään lopullisesti kiinni, sitä vähemmän toivea on revisionista.

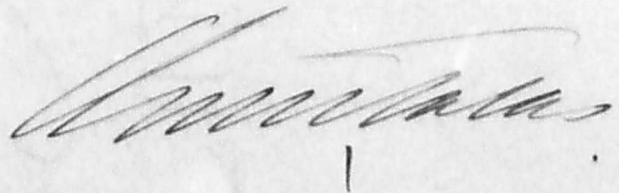
Nämä, sekä myöskin taloudelliset syyt, saivat Unkarin ulkoasiainministerin matkustamaan Ankarahan, jella matkallaan hän myöskin peikkesi Sefiassa. Ankarassa havaitsi ministeri että Ankarahan ja Sofian välit olivat paljoe kireämmät, kuin hän oli uskonutkaan. Ankarassa eli pyydetty, että Unkarin ulkoasiainministeri paluumatkalla keettaisi vaikuttaa Sefiassa siihen suuntaan, että Bulgaria yhtyisi Turkin ja Kreikan väliseen sepimukseen. Tähän ei v. Känya kuitenkin ollut suostunut, kos-

ka se olisi edellämämainitsemistani syistä vastoin Unkarin etuja. Ministeri oli erityisesti varoittanut Turkia liiaksi painostamasta Bulgariaa, koska ainoa tulos siitä olisi, että Bulgaria ajettaisi Jugoslavian syliin, mikä kyllä saattaisi Venäjälle olla mieluista, mutta varmasti Turkille vahingoksi.

Paluumatkalla Sefiassa oli ministerin aikaisempi käsitys että Bulgaria ei missään tapauksessa suostuisi selittämään nykyisiä bulgarialais-kreikkalaisia rajoja lopullisiksi, vahvistunut. Samalla hän myöskin oli ilolla pannut merkille, että bulgarialais-unkarilainen ystävyys oli entisestään vaan kasvanut. Erityisesti oli Bulgarian kansa vallan haltioituneesti tervehtinyt unkarilaisia.

Painostus Bulgariaan jatkuu, vaikkakaan se tuskin johtaa tuleeseen. Sillä, kuten Turkin täkäläinen lähettiläs ja eräs hyvin huomattavassa asemassa oleva Unkarin valtiemies eri tilaisuuksissa minulle lausuiivat, allekirjoittaisi jokainen bulgarialainen ulkoministeri, joka ilmoittaisi lopullisesti hyväksyvänsä Kreikan ja Bulgarian väliset nykyiset rajat, oman kuelemantuomiensa, jonka varsin lyhyessä ajassa makedonialainen komitea panisi tähtäntöön.

Toivo että Balkanilla syntyisi entente, siirtynee siis varsin epävarmaan tulevaisuuteen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: ..... 5. ....

OSASTO: ..... 627. ....

ASIA: .....

Budapestissä olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Talas.

20/11-33.

Budapestissä 20 p. marrask. 1933.

No 2226 .

36 71 Sal 33
25/11-33 - 1

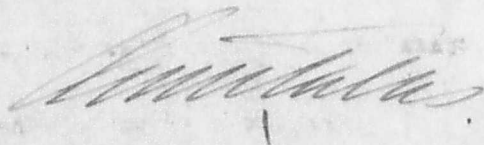
5 C27.

Herra Ministeri.

Saan täten kunnioittaen lähettän Budapestin lähetystön raportin No 2, jonka nimikkeenä on:

Revisionitoivo Unkarissa.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni osoitus.

Herra Ulkoasiainministeri A. Hackzell.

Helsinki.

Budapesti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Budapesti ssa 20 p:nä marrask. kuuta 1933.

Asia: _____

Revisieniteito Unkarissa.

36 71 sel 33
25/11-33 - -
5 C27-

Unkarin hallituksen ulkopolitiikan varsinaisena päämääränä on maailmansodan jälkeen ollut aikaansaada Trianonin rauhanehtojen tarkistus. Ja myöntää täytyy että Unkari on ajanut asiansa erittäin taitavasti. Luottaen lauseparteen: Jumalan mylly jauhaa hitaasti, mutta varmasti, jonka tässä yhteydessä Unkarissa usein kuulee mainittavan, ei Unkarin hallitus ole yrittänytään saada hedelmiä kypsyäkseen ennenaikaisesti. Puhuessani viime keväänä tästä asiasta ulkoasiainministeriön kansliapäällikön kreivi Khuen-Hederváryn kanssa, lausui hän leikkillisesti, että tarkistamisajatus on jo voittanut niin paljon alaa, että voidaan siitä puhua ilman että sellainen puhe heti leimataan rikokseksi. Ja näinä päivinä on kreivi Bethlen, joka pääministerinä ollessaan erittäin tarmokkaasti ja taitavasti ajoi revisioniajatusta, jo katsonut voivansa julkisesti käsitellä ei vaan tarkistamisen mahdollisuuksia vaan myöskin sen edellytyksiä.

Kreivi Bethlen on myöntänyt Georg Popoffille, Suomessakin tunnetulle Lontoossa asuvalle sanomalehtimiehelle haastattelun, jossa hän m.m. lausui ajatuksensa Trianonin rauhansopimuksen tarkistamisesta. Kreivi Bethlen lausui, että jos Unkari saavuttaisi entiset alueensa jälleen, niin on vallan luonnollista että edellytyksensä olisi, että Unkari myöntäisi niille ei-unkarilaisille kansallisuuksille, jotka joutuisivat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Unkarin yhteyteen, täydellisen kansallisen autonomian kansainvälisine takeineen. Edelleen kreivi Bethlen painosti, että Unkari ajattelee tarkistamisen toteuttamista ainoastaan rauhallisoin keinoin, joten tarkistamisen edellytyksenä täytyy olla, että suurvallat huomaavat sen välttämättömyyden. "Mutta tähän suuntaan on kehitys kulkemassa", jatkoi kreivi, "Saksa ja Italia ovat jo ehdottomasti tarkistamisen kannalla ja Englantikin sitä jo osittain puoltaa. Englannin kanta onkin erittäin tärkeä, sillä Englannilla ei itsellään ole mitään suoranaisia etuja valvottavana Keski-Euroopassa. Englanti voi siis objektiivisemmin kuin Ranska arvostella tarkistamisen välttämättömyyttä. Englanti on myös ainoa maa, joka voi saada Ranskan käsittämään että Ranskan omat edutkin vaativat Trianonin rauhansopimuksen tarkistamista, sillä se on ainoa keino palauttaa täydellinen rauha Keski-Euroopaan ja Tonavan maihin." Kreivi Bethlen on joitakin päiviä sitten lähtenyt kolmen viikon esitelmämatkalle Englantiin, jossa hän varmaan on tilaisuudessa työskentelemään Unkarin asian hyväksi.

Suurta tyydytystä on täällä herättänyt uutinen, että eräät Englannin alahuoneen jäsenet ovat virallisessa esityksessä kehoittaneet Englannin hallitusta kiinnittämään Kansainliiton huomiota Trianonin rauhansopimuksen tarkistamisen välttämättömyyteen.

Äskettäin piti ulkoasiainministeri suurta huomiota herättäneen puheen ylähuoneen ulkoasiainvaliokunnassa. Tässä puheessa ei ministeri suoranaisesti kosketellut revisionikysymystä, mutta hänellä oli kuitenkin tilaisuus tuoda esille, että Unkari ei koskaan voi luopua vaatimasta rauhanehtojen tarkistamisesta, joskin Unkari haluaa pyrkiä tähän tarkoitukseen yksinomaan rauhallisoin keinoin.

Jos sitten valtiomiehistä siirtyy suureen yleisöön, niin helposti huomaa, että Unkarin kansa koko tulisen luonteensa voimalla pitää kiinni rauhanehtojen tarkistamisesta. Liikkuessani laajassa tuttavapiirissäni Budapestissä, havaitsen alituisesti miten ennen varakkais-

kin perheissä vallitsee nyt täydellinen häikä, mutta tästä ei kuule koskaan valitusta. Sensijaan ei tarvitse kauvankaan unkarilaisessa perheessä keskustella, ennekuin kuulee valituksia siitä, että isänmaa on paloiteltu. Ja luottamus rauhanehtojen tarkistamiseen näyttää olevan aivan horjumaton. Erityisesti luotetaan Italian myönteiseen vaikutukseen ja Unkarin suhde Italiaan onkin tällä haavaa, ei vaan ystävällinen, vaan suorastaan sydämellinen.

A handwritten signature in cursive script, appearing to be 'L. Kautsky', is written in the lower right quadrant of the page. Below the signature is a small vertical mark resembling a comma or a short stroke.